

twee hebben die activiteit meer dan anderhalf jaar kunnen voortzetten: zo lang heeft de impuls doorgewerkt die de vijf-en-twintigjarige Lodo van Hamel aan het spionagewerk gegeven heeft.

Na een week of vier, vijf meende van Hamel dat hij het recht had, naar Engeland terug te keren; dat was ook tevoren afgesproken: had hij de zaak in Nederland solide op poten gezet, dan mocht hij zijn missie als geëindigd beschouwen. Er was hem bovendien gebleken dat hij persoonlijk een extra risico liep dat het werk zelf in gevaar bracht: hij had een onbruikbaar paspoort en enkele malen was het hem gebeurd dat hij op straat verbaasd herkend was door kennissen die met zekerheid meenden te weten dat hij in Engeland zat. Voor de terugkeer naar Engeland waren er nog twee andere geldige redenen: hij zou, op grond van eigen ervaring, de leiding van de Centrale Inlichtingendienst kunnen overnemen en hij zou Londen eindelijk kunnen helpen aan de identiteitspapieren die men voor het uitzenden van nieuwe agenten nodig had.

Een irriterend lange telegramwisseling met de Engelse *Intelligence* leidde tot het besluit dat van Hamel met enkele anderen medio oktober 's nachts door een Nederlands watervliegtuig van de Marineluchtvaartdienst (commandant: officier-vlieger H. Schaper) van het Tjeukemeer in Friesland zou worden opgehaald. Hers zou met hem meegaan; voorts Marion Smit, een relatie van Gruting bij wie van Hamel in Den Haag wekenlang onderdak gevonden had, dan de Leidse student in de rechten Jean Mesritz, een vriend van Hers, en tenslotte de pas benoemde directeur van 's Lands Plantentuin in Buitenzorg (Nederlands-Indië), prof. dr. L. G. M. Baas Becking, op wiens overkomst men in Indië prijs stelde. Het gezelschap was te groot om in een stille hoek van Friesland niet op te vallen; het viel dan ook op. De uitleg: 'dat men de vogeltrek bestudeerde', nam bij deze en gene die de vijf bij het Tjeukemeer zagen rondsletteren, de achterdocht niet weg.

Vermoedelijk door een fout in een van de telegrammen ging men een nacht te vroeg het meer op. Toen men de volgende dag verstijfd aan land stapte, kwam een door een Friezin gewaarschuwde gemeenteveldwachter alle personalia opnemen. De man was welwillend: het liep met een sisser af. De nacht daarna was men weer in het bootje op het meer. Helaas, er hing een lage mist en het was commandant Schaper (die met zijn rondcirkelend toestel de gehele omgeving wekte) onmogelijk, te landen. Van Hamel en de zijnen begrepen dat ze bij terugkeer naar de wal wel op nieuwe belangstelling van de zijde van de Nederlandse zo niet van de Duitse politie zouden stuiten. Hers drong er op aan dat van Hamel zou vluchten,¹ maar deze

¹ J. F. Ph. Hers, 6 maart 1959.